

Arkivsak-dok. 23/43701-3
Saksbehandler Terje Roar Aldar

Saksgang
Formannskapet 2023 - 2027

Møtedato
18.01.2024

Sak nr.

Høringsuttalelse - forslag til endringer i privatskolelova

Innstillingssak.
Medsaksbehandlere:

Kommunedirektørens innstilling:

Sarpsborg kommune sender følgende høringsuttalelse:

- Sarpsborg kommune støtter departementets forslag om krav til organiseringen av kombinerte barne- og ungdomsskoler
- Sarpsborg kommune støtter departementets forslag om differensiert tilskudd til små og store skoler
- Sarpsborg kommune støtter departementets forslag om moderasjonsordninger
- Sarpsborg kommune støtter departementets forslag om at departementet gis hjemmel til å gi forskrift om tilskuddsordningen

Vedlegg:
Høringsnotat

Sammendrag:

Kunnskapsdepartementet har sendt ut et høringsnotat med forslag til endringer i privatskolelova, forskrift til privatskolelova og økonomiforskrift til privatskolelova.

Kombinerte barne- og ungdomsskoler får i dag en forhøyet tilskuddssats for de første 42 elevene på både barnetrinnet og ungdomstrinnet, totalt inntil 84 elever. Den høyere tilskuddssatsen er ment å kompensere for smådriftsulemper. Etter departementets syn får kombinerte barne- og ungdomsskoler med dagens ordning dobbel kompensasjon for disse ulempene, noe departementet mener ikke er i samsvar med intensjonen. Et hovedelement i forslaget er at ordningen endres slik at ingen skoler får forhøyet sats for flere enn 45 elever.

Høringsnotatet inneholder også forslag om å lovfeste at grunnskoler som har både barne- og ungdomstrinn skal være organisert i samme rettssubjekt. Departementet foreslår videre at styret ved den enkelte skole skal fastsette om skolen skal ha en ordning med graderte skolepenger og reduserte skolepenger til husholdninger med flere barn på skolen.

Kommunedirektøren anbefaler at Sarpsborg kommune støtter hovedtrekkene i departementets forslag.

Utredning:

Kunnskapsdepartementet har utarbeidet forslag til en ny tilskuddsmodell for private grunnskoler. Dette er omtalt i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2024. Forslaget er sendt på høring sammen med et forslag om navnendring og tydeligere inntakskrav for de særskilte skolene for funksjonshemmede.

Høringsfrist er 15.01.2024. Sarpsborg kommune har etter søknad fått utsatt høringsfrist til 19.01.2024 for politisk behandling i formannskapet 18.01.24.

Finansieringssystemene for kommunale og private grunnskoler er ulike. Kommunale grunnskoler blir i hovedsak finansiert gjennom kommunenes frie inntekter, det vil si rammetilskudd og skatteinntekter. Private skoler godkjent etter privatskolelova finansieres med statstilskudd direkte til den enkelte skole.

Det følger av privatskolelova § 6-1 første ledd at private skoler får statstilskudd tilsvarende 85% av gjennomsnittskostnaden per elev i den offentlige skolen. Private skoler kan også ta skolepenger (foreldrebetaling) på inntil 15% av tilskuddsgrunnlaget. Tilskuddet til private grunnskoler skal ta hensyn til størrelsen på skolene. Tilskuddsgrunnlaget blir regnet ut særskilt for barnetrinnet og ungdomstrinnet.

Departementet vil videreføre prinsippet om at tilskuddet til skoler godkjent etter privatskolelova skal være basert på utgiftene i offentlig skole. Endringer i den lovfestede tilskuddsandelen på 85% har ikke vært del av vurderingene av en ny tilskuddsmodell for private grunnskoler. Vurderingene har omhandlet hvilket grunnlag tilskuddsandelen på 85% skal beregnes av.

Departementet understreker at tilskuddsmodellen er et viktig verktøy for å sikre at de private skolene verken blir over- eller underkompensert sammenlignet med kommunale grunnskoler.

Regjeringen foreslår en ny modell for hvordan tilskuddet til alle private grunnskoler blir beregnet. Modellen er i hovedsak en videreføring av den som ble brukt i perioden 2011 til 2020. Regjeringen gir uttrykk for et mål om at tilskuddet til private grunnskoler i størst mulig grad samsvarer med utgiftene til offentlige grunnskoler.

Det følger av privatskolelova § 6-1 tredje ledd at det for grunnskoler skal tas hensyn til forskjellen i utgifter mellom små, mellomstore og store skoler. Dette er operasjonalisert gjennom det såkalte knekkpunktet i tilskuddsmodellen for private grunnskoler. Knekkpunktet er uttrykk for elevtallet ved en skole som skal kompenseres for smådriftsulemper gjennom tilskuddsmodellen.

Praksis etter dagens ordning er at kombinerte barne- og ungdomsskoler får høy sats for de første elevene opp til knekkpunktet (42 elever) på både barne- og ungdomstrinnet. Dette betyr at disse skolene blir kompensert for smådriftsulemper to ganger. Det vil si at de potensielt har fått den høyeste satsen for 84 elever i stedet for 42 elever, slik rene barne- eller ungdomsskoler får.

Departementet understreker at intensjonen bak at det gis et høyere tilskudd per elev opp til et fastsatt nivå, er å kompensere for nødvendige faste kostnader som en skole, uansett størrelse, må ha. En liten skole vil ha smådriftsulemper fordi utgiftene per elev blir høyere når det er færre elever å fordele de faste utgiftene på.

Etter departementets vurdering bidrar dagens praksis til at kombinerte barne- og ungdomsskoler får et urimelig høyt tilskudd, noe som ikke er i samsvar med ordningens

intensjoner. Departementet foreslår derfor presiseringer i privatskolelova med sikte på å avvikle praksisen med å kompensere kombinerte barne- og ungdomsskoler for smådriftsulemper to ganger.

Med den nye modellen blir det fastsatt at skolene skal ha høy sats for de første 45 elevene, som er en økning fra dagens 42. Modellen er også enklere for skolene å forstå og etterregne. Skolene får fremdeles et tilskudd som svarer til 85 prosent av gjennomsnittsutgiftene per elev i den offentlige skolen. De resterende 15 prosentene kan tas i skolepenger.

Videre vil departementet lovfeste at privatskoler kan ha «friplasser» og søskenmoderasjon. I tillegg foreslår departementet å åpne for at skoler som ønsker det kan ta graderte skolepenger fra familier med lav inntekt. Det er styret ved den enkelte skolen som må ta stilling til om de ønsker en slik ordning.

For en nærmere gjennomgang av de utredningene som er gjort som ledd i arbeidet med ny tilskuddsordning, vises til Prop. 1 S (2023-2024) for Kunnskapsdepartementet.

Kunnskapsdepartementet foreslår en ny bestemmelse i privatskolelova § 2-2 om at grunnskoler som har både barne- og ungdomstrinn skal være organisert i samme rettssubjekt. Det er for å unngå en potensiell situasjon hvor eksisterende kombinerte skoler fisjonerer til to rettssubjekter – ett for barneskole og ett for ungdomsskole. Det skal også sikre at nye skoler som reelt sett fremstår som kombinerte skoler organiseres i samme rettssubjekt og behandles som én skole i tilskuddssammenheng.

Departementet legger til grunn at det vil være variasjon i hvordan privatskolene påvirkes av endringene. Departementet ser at det vil kunne innebære betydelige endringer for enkelte kombinerte barne- og ungdomsskoler som over tid har tilpasset seg et gitt tilskuddsnivå. Samtidig viser de gjennomførte utredningene at den økonomiske situasjonen ved de private grunnskolene gjennomgående er god både når det gjelder lønnsomhet og egenkapital. Dette tilsier at skolene over tid må antas å kunne tilpasse seg et lavere tilskuddsnivå, enten ved reduserte utgifter eller høyere skolepenger. I denne sammenheng viser departementet til at private grunnskoler ifølge regnskapstall for 2021, i sum kun tok 46% av de skolepengene de hadde mulighet til etter loven, og at en fjerdedel av skolene ikke krever skolepenger over hodet.

En overgangsordning vil bli fastsatt i forskrift om tilskuddsordningen. Departementet tar sikte på å sende forslagene til forskriftsendringer på høring våren 2024 med sikte på ikrafttredelse fra skoleåret 2024-2025.

Tilskuddsmodellen som er foreslått skal gjelde fra høsten 2024. For å skape trygghet både for de private grunnskolene, elevene og de ansatte, legger departementet opp til en gradvis innføring av endringene som følge av ny tilskuddsmodell over en periode på fem år. Dette vil gi de aktuelle skolene tid til å gjøre nødvendige tiltak for å tilpasse seg et endret tilskuddsnivå, og innebærer at endringene som følge av ny tilskuddsmodell vil være fullt innfaset fra høsten 2028. Regjeringen foreslår et søknadsbasert distriktstilskudd for kombinerte skoler som taper mye på omleggingen og kan dokumentere mer enn 10 km reisevei til nærmeste offentlige skole.

Nedenfor gjengis Kunnskapsdepartementets forslag til endringer og kommunedirektørens anbefalte uttalelse til disse:

- **Krav til organiseringen av kombinerte barne- og ungdomsskoler**

Departementet foreslår at det tas inn et nytt tredje ledd i privatskolelova § 2-2 om at grunnskoler som har både barne- og ungdomstrinn skal være organisert i samme rettssubjekt.

Kommunedirektøren anbefaler følgende uttalelse:

Sarpsborg kommune støtter departementets forslag om krav til organiseringen av kombinerte barne- og ungdomsskoler.

- **Differensiert tilskudd til små og store skoler (knekkpunkt)**

Departementet foreslår å endre privatskolelova § 6-1 tredje ledd første punktum. Det skal framkomme av loven at det for grunnskoler skal tas hensyn til forskjellen i utgifter mellom små og store skoler ved at det gis en høyere tilskuddssats for elever opp til et fastsatt elevtall (knekkpunktet).

Departementet foreslår samtidig å innta i § 6-1 tredje ledd andre punktum en bestemmelse om at grunnskoler som har både barne- og ungdomstrinn bare får høyere tilskuddssats for de første elevene opp til knekkpunktet ved skolen samlet sett.

Nåværende § 6-1 tredje ledd andre punktum foreslås opphevet. Den sier at departementet kan gi forskrift om at det skal tas hensyn til forskjellen i utgiftene mellom små, mellomstore og store skoler i den kommunen skolen ligger, og til utgiftene på landsbasis.

Departementet legger opp til en gradvis innføring av endringene som følge av ny tilskuddsmodell over en overgangsperiode på fem år.

Kommunedirektøren anbefaler følgende uttalelse: Sarpsborg kommune støtter departementets forslag om differensiert tilskudd til små og store skoler.

- **Moderasjonsordninger**

Departementet foreslår å tilføye i privatskolelova § 5-2 at styret ved den enkelte skole skal fastsette om grunnskolen skal ha en ordning med graderte skolepenger og reduserte skolepenger til husholdninger med flere barn på skolen. Styret kan ikke delegere myndigheten til å bestemme om skolen skal ha en slik ordning.

Departementet foreslår videre å ta inn i § 6-2 at skolen etter søknad kan gi reduserte skolepenger ut fra økonomien til den enkelte husholdning. Skolen kan etter søknad også gi moderasjon til husholdninger som har flere barn på skolen.

Kommunedirektøren anbefaler følgende uttalelse: Sarpsborg kommune støtter departementets forslag om moderasjonsordninger.

- **Forskrift om tilskuddsordningen**

Departementet foreslår å endre privatskolelova § 6-1 slik at departementet gis hjemmel til å gi forskrift om tilskuddsordningen for grunnskoler og videregående skoler og om dokumentasjon for elevtall og rapportering av elevtall.

Kommunedirektøren anbefaler følgende uttalelse: Sarpsborg kommune støtter departementets forslag om at departementet gis hjemmel til å gi Forskrift om tilskuddsordningen.

De særskilte skolene for funksjonshemmede:

I høringsnotatet foreslår departementet noen endringer i regelverket for de særskilte skolene for funksjonshemmede. Departementet foreslår å endre navnet på godkjenningsgrunnlaget, og å tydeliggjøre kravene til inntak til skolene.

De særskilte skolene for funksjonshemmede (f-skoler) får dekket alle sine driftsutgifter etter en normalsats per elev ved statstilskudd, jf. privatskolelova § 6-1 fjerde ledd. Disse skolene kan som hovedregel ikke kreve skolepenger.

Til gjengjeld får skolene dekket alle driftsutgiftene etter en normalsats per elev per skoleår. Enkelte av skolene mottar også offentlige midler utenom den lovfestede tilskuddsordningen, for eksempel gjennom egne budsjettposter i statsbudsjettet og kommunale tilskudd.

Etter en helhetlig vurdering har departementet vurdert at det ikke er grunnlag for større endringer i regelverket og tilskuddsordningen for f-skolene. Forslagene som foreslås er derfor justeringer av det eksisterende regelverket.

Det er i 2022 18 særskilte skoler for funksjonshemmede i Norge. Skolene får dekket alle driftsutgifter etter en normalsats pr. elev pr. skoleår gjennom statstilskudd.

Da det ikke er foreslått større endringer i regelverket for disse skolene, har kommunedirektøren ikke utformet forslag til høringssvar for denne delen av høringen.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

Ingen vesentlige konsekvenser for Sarpsborg kommune

Miljø:

Ingen vesentlige konsekvenser

Folkehelse:

Ingen vesentlige konsekvenser